

ADALNÁMSKRÁ TÓNLISTARSKÓLA

ALMENNUR HLUTI 2024

- drög kynnt í samráðsgátt stjórnvalda -

Innihald

1.	INNGANGUR ALMENNIS HLUTA.....	5
1.1	FORSENDUR AÐALNÁMSKRÁR.....	5
1.2	Hlutverk aðalnámskrár.....	5
1.3	Efni almenns hluta aðalnámskrár.....	5
2	HLUTVERK OG MEGINMARKMIÐ TÓNLISTARSKÓLA.....	6
2.1	Hlutverk tónlistarskóla.....	6
2.2	Meginmarkmið tónlistarskóla.....	6
2.2.1	Uppeldisleg markmið.....	6
2.2.2	Leikni- og skilningsmarkmið.....	6
2.2.3	Samfélagsleg markmið.....	6
3	SKIPAN TÓNLISTARNÁMS.....	7
3.1	Áfangar og próf.....	7
3.2	Hljóðfæraleikur.....	7
3.3	Tónfræðagreinar.....	7
3.4	Rytmísk tónlist.....	7
4	SKÓLANÁMSKRÁR.....	8
4.1	Grundvöllur og hlutverk skólanámskráa.....	8
4.2	Uppbygging skólanámskráa.....	8
5	KENNSLA OG KENNSLUHÆTTIR.....	8
6	ÞÆTTIR Í HLJÓÐFÆRA OG TÓNFRÆÐANÁMI.....	9
6.1	Hljóðfæranám.....	9
6.1.1	Tónverk.....	9
6.1.2	Æfingar.....	9
6.1.3	Tónstigar og hljómar.....	10
6.1.4	Utanbókarnám.....	10
6.1.5	Nótnalestur.....	10
6.2	Skapandi starf.....	10
6.2.1	Leikur eftir eyra.....	10
6.2.2	Heildarsvipur.....	10
6.3	Tónfræðanám.....	10
6.4	Samleikur og samsöngur.....	11
7	MAT Á SKÓLASTARFI.....	11
7.1	Innra mat.....	11
7.2	Ytra mat.....	11
8	NÁMSMAT Í TÓNLISTARSKÓLA.....	12

8.1	Markmið námsmats.....	12
8.2	Námsmat í skólanámskrá og starfsáætlun skóla.....	12
8.3	Fjölbreyttar matsaðferðir.....	12
8.4	Fjölbreytni í námsmati	12
8.5	Almennt um námsmat.....	13
8.6	Almennt um áfangapróf tónlistarskóla.....	14
8.6.1	Skipulag og tilgangur.....	14
8.6.2	Framkvæmd áfangaprófa	14
8.6.3	Samræming mats og prófdæming	14
8.6.4	Mat og endurgjöf.....	14
8.6.5	Prófskírteini.....	14
8.6.6	Lengd prófa	15
8.6.7	Tónfræðapróf	15
8.6.8	Tónleikar	15
8.6.9	Námslok.....	15
8.7	Prófreglur hljóðfæra og tónfræðiprófa.....	15
8.7.1	Almennar prófreglur	15
8.7.2	Prófreglur hljóðfæraprófa	15
9	SKIPULAG OG INNTAK ÁFANGAPRÓFA TÓNLISTARSKÓLA.....	16
9.1	Grunnpróf tónlistarskóla	16
9.1.1	Hljóðfærapróf.....	16
9.1.2	Tónfræðapróf	17
9.2	Miðpróf tónlistarskóla.....	17
9.2.1	Hljóðfærapróf.....	17
9.2.2	Tónfræðapróf	17
9.3	Framhaldspróf tónlistarskóla.....	17
9.3.1	Hljóðfærapróf.....	17
9.3.2	Tónfræðapróf	18
10	SKÝRINGAR VIÐ EINSTAKA PRÓFÞÆTTI Á ÁFANGAPRÓFUM	18
10.1	Tónverk og æfingar.....	18
10.2	Tæknipróf.....	18
10.3	Útdrættir úr hljómsveitarverkum	19
10.4	Valþáttur áfangaprófa	19
10.5	Heildarsvipur.....	19
11	STIGSPRÓF	19
12	SAMVINNA Í SKÓLASTARFI.....	19

12.1	Samstarf tónlistarskóla og leikskóla	19
12.2	Samstarf tónlistarskóla og grunnskóla	19
12.3	Samstarf tónlistarskóla og framhaldsskóla	20
12.3.1	Framhaldsskólar og tónlistarnám	20
12.4	Samþætt þjónusta í þágu farsældar barna.....	20
12.5	Samstarf við aðra tónlistarskóla.....	20
12.6	Samstarf við aðra aðila.....	20
13	NÁMSUMHVERFI	21
13.1	Húsnæði	21
13.2	Búnaður.....	21
14	RÉTTINDI, SKYLDUR, MEÐFERÐ MÁLA OG UPPLÝSINGA	21
14.1	Réttindi og skyldur nemenda	21
14.2	Meðferð upplýsinga um nemendur	21
14.3	Meðferð mála.....	21
14.4	Samskipti nemenda og starfsfólks skóla	21
14.5	Brottvikning úr skóla	22
15	TENGLI HEIMILA OG SKÓLA	22
15.1	Samskipti heimilis og skóla	22
15.2	Foreldrafélög.....	22
15.3	Nemendur með fjölbreyttan tungumála- og menningarbakgrunn.....	22
15.4	Fatlaðir nemendur og aðrir nemendur með stuðningsþarfir.....	23

1. INNGANGUR ALMENNIS HLUTA

Hlutverk og meginmarkmið tónlistarskóla er að efla hæfni, þekkingu og þroska nemenda, sem og að stuðla að öflugum tónlistarlífi í landinu. Öldum saman hefur tónlist verið ríkur þáttur í lífi og starfi manna, gleði og sorgum. Tónlistin er óaðskiljanlegur hluti af menningararfi þjóða. Gildi tónlistarnáms er margþætt en markvisst tónlistaruppeldi miðar að auknum þroska einstaklinga, þjálfar huga og eflir tjáningarhæfni nemenda. Auk þess veitir gott tónlistarnám lífsfyllingu og hefur víðtækt félagslegt gildi.

Tónlistarskólar gegna lykilhlutverki við miðlun tónlistarþekkingar og þróun tónlistarlífs. Skólarnir þjóna breiðum hópi tónlistaráhugafólks á ýmsum aldri, jafnt þeim sem stunda námið sér til ánægju og þeim sem hyggjast leggja tónlistina fyrir sig. Mikilvægt er að tónlistarnám vekji ánægju og örvi nemendur til að iðka tónlist og njóta hennar.

1.1 FORSENDUR AÐALNÁMSKRÁR

Aðalnámskrá tónlistarskóla er gefin út í samræmi við 3. tölul. 1. gr. laga um fjárhagslegan stuðning við tónlistarskóla, nr. 75/1985. Þar er meðal annars kveðið á um að tónlistarskólar skuli kenna eftir námskrá sem gefin er út af mennta- og barnamálaráðuneyti. Aðalnámskráin skiptist annars vegar í almennan hluta og hins vegar í greinanámskrár fyrir einstök hljóðfæri og námsgreinar í tónlistarskólum.

1.2 Hlutverk aðalnámskrár

Hlutverk og meginmarkmið tónlistarskóla er að efla hæfni, þekkingu og þroska nemenda, sem og að stuðla að öflugum tónlistarlífi í landinu. Í skólastarfi tónlistarskóla ber að taka tillit til margbreytilegra áhugasviða nemenda, getu þeirra og þroska þannig að skólarnir þjóni öllum þeim sem sækjast eftir tónlistarnámi. Kennsluáferðir og viðfangsefni skulu vera fjölbreytt og sveigjanleg.

Aðalnámskrá lýsir meginmarkmiðum náms í tónlistarskólum. Hlutverk aðalnámskrár er að samræma helstu þætti tónlistarnáms, bæði milli skóla og innan einstakra skóla. Á sama tíma er lögð er áhersla á sjálfstæði skóla. Í því skyni eru í aðalnámskrá tilmæli um að tónlistarskólar setji sér skólanámskrá þar sem fram komi markmið náms og fyrirkomulag skólastarfs í viðkomandi skóla. Við gerð skólanámskrár skal taka mið af stefnumörkun aðalnámskrár tónlistarskóla ásamt því að setja fram sérhæfð og staðbundin markmið einstakra skóla.

Hlutverk aðalnámskrár tónlistarskóla er jafnframt að stuðla að vísýni og sveigjanleika í kennsluháttum, svo og að hvetja til faglegrar og gagnrýnnar umræðu meðal tónlistarkennara um markmið og leiðir í kennslu. Námskránni er ætlað að hafa áhrif á námsframboð, kennslufyrirkomulag og námsmat í tónlistarskólum. Aðalnámskrá tónlistarskóla er enn fremur til upplýsingar, m.a. fyrir nemendur, foreldra, sveitarfélög og aðra skóla. Auk þess er fyrirsjáanlegt að aðalnámskrá muni leiða til breytinga á starfsmenntun tónlistarkennara.

1.3 Efni almenns hluta aðalnámskrár

Skipta efni almenna hlutans í þrennt. Í upphafi er gerð grein fyrir hlutverki og meginmarkmiðum tónlistarskóla, skipulagi tónlistarnáms, greinanámskrám, skólanámskrám og þáttum í hljóðfæra¹ og tónfræðanámi². Því næst er fjallað um námsmat, áfangapróf sem tekin eru við lok grunnnáms, miðnáms og framhaldsnáms³ og stigspróf. Loks er umfjöllun um réttindi og skyldur, meðferð mála og upplýsinga, tengsl heimila og skóla, samvinnu í skólastarfi, námsumhverfi og mat á skólastarfi.

¹ Í aðalnámskrá er orðið hljóðfæranám notað bæði um nám í hljóðfæraleik og söng. Þar sem talað er um að nemendur leiki (á hljóðfæri) er einnig átt við söng einsöngsnemenda.

² Fleirtöluorðin tónfræði og tónfræðagreinar eru notað sem samheiti yfir ýmsar greinar, svo sem tónfræði, hljómfraði, tónheyrn, tónlistarsögu, formfræði og kontrapunkt.

³ Þrjár megináfangar náms í tónlistarskólum sjá nánar bls. **XX-XX**.

2 HLUTVERK OG MEGINMARKMIÐ TÓNLISTARSKÓLA

2.1 Hlutverk tónlistarskóla

Hlutverk tónlistarskóla er að stuðla að aukinni hæfni nemenda til að flytja, greina og skapa tónlist og til að hlusta á tónlist og njóta hennar, m.a. með því að þjálfa tóneyra þeirra og einbeitingu, veita þeim fræðslu og auka færni á sviði hljóðfæraleiks, söngs og tónfræðagreina búa nemendur undir að geta iðkað tónlist upp á eigin spýtur, m.a. með því að veita undirstöðuþekkingu, efla sjálfsaga og sjálfstæð vinnubrögð nemenda, jafnframt því að örva þá til að leika tónlist og syngja, bæði eina og með öðrum, búa nemendur undir nám í tónlist og skyldum greinum á háskólastigi, m.a. með því að veita þeim góða tæknilega tilsögn í hljóðfæraleik og söng, markvissa þjálfun í tónfræðagreinum og tækifæri til að koma fram og stuðla að auknu tónlistarlífi, m.a. með því að hvetja til virkni nemenda og kennara í almennu tónlistarlífi, með samvinnu við aðrar mennta- og menningarstofnanir og samstarfi við listamenn.

2.2 Meginmarkmið tónlistarskóla

Meginmarkmið eru: Uppeldisleg markmið, leikni- og skilningsmarkmið og samfélagsleg markmið. Uppeldisleg markmið stuðla að auknum tilfinningaþroska nemenda, listrænum þroska, mótun viðhorfa, samvinnu og ögun. Leikni- og skilningsmarkmið stuðla einkum að aukinni færni og þekkingu nemenda. Samfélagsleg markmið stuðla að þátttöku í fjölbreyttri mennta- og menningarstarfsemi.

2.2.1 Uppeldisleg markmið

Uppeldisleg markmið stuðla að auknum tilfinningaþroska nemenda, listrænum þroska, mótun viðhorfa, samvinnu og ögun. Leikni- og skilningsmarkmið stuðla einkum að aukinni færni og þekkingu nemenda og samfélagsleg markmið stuðla að þátttöku í fjölbreyttri mennta- og menningarstarfsemi.

Markmið geta verið meðal annars tengst áhuga og iðkun svo sem að syngja og leika á hljóðfæri, hlusta á fjölbreytta tónlist við margs konar aðstæður, skapa eigin tónlist, taka þátt í samleik og samsöng eða koma fram á tónleikum. Þá þurfa nemendur að njóta tónlistar og upplifa hana sem hlustendur og þátttakendur. Tónlistarnám skal efla sjálfsmynd nemenda, m.a. með því að þeir læri að sýna getu sína í verki, læri að meta frammistöðu sína og framfarir og taki þátt í skapandi starfi, jafnt í hópstarfi sem einstaklingsvinnu.

2.2.2 Leikni- og skilningsmarkmið

Leikni- og skilningsmarkmið skulu hvetja til þess að nemendur læri og æfist í að leika tónlist eftir nótum, æfist í að leika og syngja eftir heyrn og minni, læri að heyra og skilja frum- og túlkunarþætti tónlistar, þ.e. hrynur, laglína, tónblær, styrkur, hraði, form, hljómrænt inntak og hendingamótun, og öðlist þekkingu til að geta greint og gert grein fyrir ólíkum tónlistarstefnum, stíltegundum og tímabilum

Markmið er einnig að nemendur læri og þjálfist í að setja fram eigin tónhugmyndir, bæði skriflega og leiknar af fingrum fram, setji saman hefðbundnar eða óhefðbundnar tónsmíðar og geti spunnið út frá gefnu upphafi, hljómfæri eða eftir öðrum aðferðum.

Nemendur þurfa að tileinka sér getu til að túlka tónlist með tilliti til aldurs og stíls tónverka og geti flutt og túlkað tónlist með tilliti til greiningar á viðkomandi verkum og með hliðsjón af tilfinningalegu innihaldi.

Markmið er einnig að nemendur læri að beita fagorðum yfir formhugtök, frum- og túlkunarþætti og stílbrigði tónlistar, þjálfist í að tjá sig um tilfinningaáhrif tónlistar og læri að tjá sig um hlutverk tónlistar og áhrifamátt hennar.

2.2.3 Samfélagsleg markmið

Mennta- og menningarhlutverk tónlistarskóla er að veita öllum, sem þess óska, færi á að kynnast tónlistarnámi af eigin raun og skapa nemendum tækifæri til tónlistarflutnings, jafnt innan skóla sem utan. Þá einnig að stuðla að aukinni þátttöku áhugafólks í tónlistarlífi, fagmenntun tónlistarfólks og tónlistarkennara og stuðla að góðum undirbúningi undir margvísleg tónlistarstörf En þess utan að efla

tónlistarlíf í samfélaginu og íslenska tónmenningu og þar með beita sér fyrir varðveislu tónlistararfs þjóðarinnar.

3 SKIPAN TÓNLISTARNÁMS

Nám í tónlistarskólum skiptist í þrjá megináfanga: Grunnám, miðnám og framhaldsnám. Til grunnnáms telst einnig fornám, þ.e. samþætt byrjendanám, sniðið að aldri og þroska ungra barna. Þessi áfangaskipting tengist uppbyggingu almenna skólakerfisins. Þannig samsvarar grunnám u.þ.b. grunnstigi grunnskóla, miðnám mið- og efsta stigi grunnskóla og framhaldsnám svarar til náms á framhaldsskólastigi. Skipting á stig er þó sveigjanleg þar sem nemendur hefja tónlistarnám á ýmsum aldri og námshraði getur verið mismunandi. Því er hvorki hægt að binda upphaf né lok náms samkvæmt aðalnámskrá tónlistarskóla við tiltekinn aldur. Lengd námsáfanga miðast m.a. við kennslustundafjölda samkvæmt 1. gr. laga um fjárhagslegan stuðning við tónlistarskóla, nr. 75/1985.

3.1 Áfangar og próf

Hverjum megináfanga lýkur með áfangaprófum, þ.e. grunnprófi, miðprófi og framhaldsprófi, annars vegar í hljóðfæraleik og hins vegar í tónfræðagreinum. Jafnframt er heimilt að skipta námsferlinu í smærri áfanga eða stig.

Áfangaprófum er ætlað að tryggja ákveðnar lágmarkskröfur í námi, festu og aðhald. Ljúka þarf báðum hlutum hvers áfangaprófs áður en heimilt er að þreyta það næsta. Ef þroski og tónlistarleg hæfni nemanda leyfir, er unnt að þreyta áfangapróf án þess að fyrra áfangaprófi hafi verið lokið. Til að ljúka framhaldsprófi þarf nemandi auk þess að halda sjálfstæða tónleika.

Námstími innan hvers áfanga getur verið breytilegur og ræðst hann meðal annars af aldri, þroska, ástundun og framförum. Miðað er við að flestir nemendur, sem hefja hljóðfæranám 8–9 ára, ljúki grunnnámi á þremur árum. Gera má ráð fyrir að eldri nemendur geti farið hraðar yfir. Í mið- og framhaldsnámi eykst umfang námsins og sá tími, sem tekur að ljúka áföngunum, lengist að jafnaði. Lok framhaldsnáms miðast við að nemendur séu undir það búnir að takast á við tónlistarnám á háskólastigi.

Tónlistarskólum er heimilt að skipta áföngunum niður með stigsprófum, vorprófum, könnunarprófum eða öðrum undanfaraprófum. Samsetning, framkvæmd og prófdæming slíkra prófa er alfarið ákvörðun og á ábyrgð þeirra skóla sem kjósa að halda þau enda er ekki fjallað um slík próf í greinanámskrám.

Greinanámskrár tónlistarskóla eru vegvísir fyrir nemendur og kennara. Námskránum er ætlað að tryggja fjölbreytni en jafnframt að stuðla að samræmingu þeirra námsþátta sem aðalnámskrá tekur til, bæði innan einstakra skóla og á milli skóla. Greinanámskrár miðast við þá skipan tónlistarnáms sem gerð var grein fyrir á bls. **XX-XX**. Greinanámskrár í hljóðfæraleik eru gefnar út í sjö heftum eftir hljóðfærafjölskyldum auk námskrár fyrir tónfræðagreinar og námskrár í rytmískri tónlist.

3.2 Hljóðfæraleikur

Í námskrám fyrir einstök hljóðfæri er gerð grein fyrir helstu markmiðum og námskröfum í hverjum námsáfanga.

3.3 Tónfræðagreinar

Í námskrá í tónfræðagreinum eru skilgreind markmið, inntak náms og námskröfur í grunnnámi, miðnámi og framhaldsnámi. Gerð er grein fyrir samþættingu tónfræðagreina, tengslum þeirra við hljóðfæranám og aðgreiningu í einstakar greinar þegar líður á námsferilinn. Einnig eru í námskránni ákvæði um skipulag og uppbyggingu námsins, auk umfjöllunar um námsmat og próf.

3.4 Rytmísk tónlist

Rytmísk tónlist er samheiti yfir djass, rokk og aðrar stíltegundir af afrísk-amerískum uppruna. Nám í rytmískri tónlist hefur nokkra sérstöðu innan tónlistarskóla, einkum vegna þess að um sérhæft nám er að ræða í hljóðfæraleik, tónfræðagreinum og samleik. Uppbygging námsins er þó svipuð öðru

hljóðfæranámi og námskröfur sambærilegar en viðfangsefni eru að verulegu leyti frábrugðin þeim sem fengist er við í öðru tónlistarnámi. Í greinanámskrá í rytmískri tónlist er m. a. umfjöllun um undirstöðuþekkingu og færni nemenda, markmið og námsmat. Í námskránni er einnig fjallað um þá þætti hljóðfæranáms sem sameiginlegir eru fyrir öll hljóðfæri innan námsbrautar í rytmískri tónlist, svo sem tónstiga og verk, en að öðru leyti skulu greinanámskrár í hljóðfæraleik fyrir viðkomandi hljóðfæri hafðar til hliðsjónar við kennslu. Í námskrá í rytmískri tónlist er enn fremur sérstök umfjöllun um tónfræðagreinir og samspil í rytmísku námi auk sérstakra kafla um nám á rafgítar, bassa, hljómborð og í söng. Í þessum köflum er m.a. að finna útfærslur á sameiginlegum námskröfum, einkum varðandi tónstiga og hljóma. Fjallað er um nám á trommusett í slagverksnámskrá.

4 SKÓLANÁMSKRÁR

Mikilvægt er að allir tónlistarskólar skilgreini starfssvið sitt og markmið í skólanámskrám og kynni þær fyrir nemendum og foreldrum og forsjáraðilum þeirra.

4.1 Grundvöllur og hlutverk skólanámskráa

Hlutverk skólanámskrár er að stuðla að árangursríku skólastarfi með því að veita upplýsingar og yfirsýn, auðvelda endurmat áætlana og tryggja sem farsælast tónlistaruppeldi. Við gerð skólanámskráa er tónlistarskólum ætlað að taka mið af stefnumörkun og markmiðum aðalnámskrár tónlistarskóla, ásamt því að sinna staðbundnum og sérhæfðum markmiðum. Skólanámskrár verða því að taka mið af aðstæðum á hverjum stað og hafa skólastjórnendur og kennarar þannig nokkuð mikið svigrúm í skólastarfinu. Hlutverk og meginmarkmið tónlistarskóla eru skilgreind á bls. XX-XX-. Leiðir að markmiðunum geta verið margar og kennsluáferðir fjölbreytilegar. Það er því hlutverk skólastjórnenda og kennara, gjarnan í samráði við foreldra eða forsjáraðila og nemendur, að ákvarða hverjum þessara markmiða unnt sé að ná og hvaða leiðir verði valdar. Í greinanámskrám eru skilgreind markmið og lýst lágmarkskröfum sem gerðar eru til nemenda við lok grunnnáms, miðnáms og framhaldsnáms. Í skólanámskrá skal koma fram hvernig skólinn hyggst skipuleggja nám og kennslu til að tryggja að nemendur standist þessar kröfur.

4.2 Uppbygging skólanámskráa

Skólanámskrá er í senn starfsáætlun viðkomandi skóla, upplýsingarit og lýsing á því sem gera á í skólanum. Skólanámskrá byggist á aðalnámskrá tónlistarskóla og skal jafnframt vera útfærsla á henni miðað við aðstæður og sérkenni hvers skóla. Helstu efnisflokkar skólanámskrár skulu vera þessir:

Yfirlit yfir námsframboð skólans, þar með talið nám sem einstakir tónlistarskólar kunna að bjóða fram umfram það sem krafist er samkvæmt aðalnámskrá.

Markmið og inntak, annars vegar nánari útfærsla á markmiðum aðalnámskrár og aðlögun að aðstæðum, hins vegar staðbundin markmið og útfærsla á þeim.

Skipulag og kennsluhættir, svo sem upplýsingar um starfsáætlanir, kennara og kennslugreinar, stjórn skólans, starfstíma, tónleikahald og próf.

Námsmat, útskýringar á hvers konar námsmat er notað, hvers konar vitnisburður er gefinn og á hvaða grunni hann byggist.

Aðrar upplýsingar, svo sem um aðbúnað og aðstöðu í skólanum, opnunartíma, samskipti við heimili, samvinnu í skólastarfi, sérstök viðfangsefni og skólareglur.

5 KENNSLA OG KENNSLUHÆTTIR

Kennsla beinist að því að hjálpa nemendum að tileinka sér þekkingu, leikni og jákvætt viðhorf og öðlast þannig þá hæfni sem stefnt er að í menntun.

Í skólastarfi á að ríkja fjölbreytni í vinnubrögðum og kennsluaðferðum. Kennarar bera faglega ábyrgð á því að velja heppilegustu og árangursríkustu leiðirnar til að ná sem bestum árangri í samræmi við hverju sinni markmiðum aðalnámskrár og skólanámskrár. Við val á kennsluaðferðum og vinnubrögðum ber að taka tillit til aldurs, þroska og getu nemenda sem í hlut eiga og eðlis viðfangsefnisins. Vönduð kennsla, sem lagar sig að markmiðum og nemendum, eykur líkur á árangri.

Kennsluaðferðir og vinnubrögð í skólum verða að þjóna þeim markmiðum sem stefnt er að hverju sinni. Markmið tónlistarskóla eru margvísleg, allt frá markmiðum, sem varða afmarkaða þætti kunnáttu, leikni og viðhorfa, til langtímamarkmiða ásamt markmiðum sem lúta að almennri eflingu síðferðis- og félagsþroska, lýðræðislegri þátttöku og borgaravitund og þannig stuðla að jákvæðum skólabrag sem einkennist af lýðræðislegum vinnubrögðum, samstarfi og samvinnu.

Val á kennsluaðferðum og skipulag skólastarfs verður að miðast við að allir nemendur fái sem best tækifæri til náms og þroska. Kennslan verður að taka mið af þörfum og reynslu einstakra nemenda og efla með þeim námfýsi og vinnugleði. Kennsluaðferðir mega ekki mismuna nemendum eftir kyni, kynþætti, þjóðernisuppruna, trú, lífsskoðun, fötlun, kynhneigð, kynvitund, kyneinkennum eða kyntjáningu.

Fagleg þekking tónlistarkennara, bæði í hljóðfæra- og tónfræðagreinum, er afar þýðingarmikil sem og hæfni þeirra til að velja kennsluaðferðir og áhugaverð viðfangsefni til notkunar í skólanum og til heimanáms. Þetta getur ráðið miklu um hvernig til tekst við að vekja og viðhalda áhuga nemenda á tónlistarnámi. Einnig getur samskiptahæfni og viðmót kennarans haft úrslitaáhrif á áhuga og framfarir nemandans. Tónlistarnám er valfrjálst nám og hvatning er nemendum mikilvæg, bæði frá kennurum, foreldrum eða forsjáraðilum. Síðast en ekki síst geta þessir aðilar haft mótandi áhrif á viðhorf nemenda til námsins, skólans og tónlistar almennt. Áhersla skal lögð á á að nemendur séu virkir þátttakendur í námi sínu og unnið út frá styrkleikum og áhuga hvers og eins.

6 ÞÆTTIR Í HLJÓÐFÆRA OG TÓNFRÆÐANÁMI

Meginviðfangsefni tónlistarskóla er nám og kennsla í hljóðfæraleik, einsöng og tónfræðum. Í aðalnámskrá tónlistarskóla er kveðið á um að við lok tiltekinna námsáfanga þurfi nemendur að uppfylla ákveðnar samræmdar kröfur um hæfni í þessum greinum. Jafnframt er lögð áhersla á fjölbreytni í starfi tónlistarskóla og að tekið sé tillit til margbreytilegra áhugasviða nemenda, getu þeirra og þroska

6.1 Hljóðfæranám

Í hljóðfæra-kennslu skal lögð áhersla á fjölbreytni þar sem tekið er tillit til væntinga og þarfa nemenda. Nauðsynlegt er að nemendur fái tækifæri til að tjá sig á margvíslegan hátt. Þátttaka í samleik og samsöng er mjög lærdómsrík og gæta þarf þess að öllum nemendum gefist kostur á slíku starfi. Einnig er reglulegur flutningur tónlistar á tónleikum mikilvæg reynsla fyrir nemendur.

Þættir í hljóðfæranámi eru margbreytilegir og verkefnaval mismunandi eftir hljóðfærum. Þá eru tónbókmenntir einstakra hljóðfæra og kennsluefni breytilegt að eðli og umfangi. Eigi að síður má skipta öllu hljóðfæranámi í samsvarandi þætti og verður hér á eftir farið nokkrum orðum um þá helstu.

6.1.1 Tónverk

Kennarar velja verkefni í hljóðfæranámi í samráði við nemendur. Þess skal gæta að viðfangsefni séu fjölbreytt og nemendur kynnist ýmsum stíltegundum tónlistar. Auk margs konar verkefna sem nemendur æfa til fulls er æskilegt að þeir kynnist fleiri tónverkum innan hvers áfanga. Mikilvægt er að yfirferð verkefna í hverjum námsáfanga sé viðunandi áður en hugað er að áfangaprófi.

6.1.2 Æfingar

Góðar æfingar (etýður) stuðla að markvissri uppbyggingu hljóðfæratækni en taka auk þess á túlkunaratriðum, svo sem hendingamótun, styrk og blæbrigðum. Velja skal hæfilega krefjandi æfingar miðað við getu nemandans.

6.1.3 Tónstigar og hljómar

Fjöldmörg atriði þjálfast með markvissri æfingu tónstiga, t.d. tækni, tónmyndun, inntónun og tónsvið.

6.1.4 Utanbókarnám

Með því að læra tónlist utanbókar kynnast nemendur viðfangsefnum sínum á nýjan hátt. Nemendur skulu þjálfast jafnt og þétt í að leika verkefni utanbókar og njóta til þess leiðsagnar kennara. Mælt er með því að nemendur læri tónstiga utanbókar frá upphafi náms.

6.1.5 Nótalestur

Markviss þjálfun í nótalestri er mikilvægur þáttur í tónlistarnámi, m.a. til að nemendur geti greiðlega tileinkað sér tónlist og tekið þátt í samspili. Mikilvægt er að nemendur læri að góður nótalestur felur einnig í sér skilning og túlkun ýmissa leiðbeinandi orða og tákna.

6.2 Skapandi starf

Fjölbætt, skapandi starf skipar veigamikinn þátt í tónlistarnámi, jafnt í hljóðfæranámi sem tónfræðum. Allir nemendur í tónlistarnámi skulu fá tækifæri og örvun til ýmiss konar tónsköpunar sér til ánægju og aukins þroska. Markvisst, skapandi starf þjálfar tóneyra, eykur víðsýni og skilning á tónlist, auk þess sem það eflir frumkvæði, sköpunargáfu og sjálfstraust nemenda. Til að sem bestur árangur náist er mikilvægt að sinna skapandi starfi jafnt og þétt frá upphafi tónlistarnáms.

Skapandi vinna getur farið fram í tengslum við hefðbundna hljóðfæratíma en einnig er hægt að bjóða nemendum sérstakar kennslustundir og samleik þar sem á ýmsan hátt er unnið með tónsköpun og spuna. Samþætt nám, þ.e. að flétta saman fræðilega kennslu og samleik, getur einnig verið æskilegur kostur í skapandi starfi og hvatt er til að horfa sérstaklega til þess hvernig þróa megi tónfræðikennslu með sköpunarþáttinn í huga.

Skapandi starf í hljóðfæranámi getur m.a. falist í eigin tónsmíðum og flutningi þeirra, en einnig í hvers kyns spuna; hvort heldur frjálsum, eða við gefið hljómferli eða lag.

Notkun tölvu- og tæknibúnaðar til tónsköpunar eykur einnig möguleikana til skapandi tónlistarstarfs til muna. Starf af þessu tagi þroskar hug og hönd, eykur skilning á innri gerð tónlistar og býður auk þess upp á fjölbreytilega notkun efnis sem nemendur hafa þegar lært, svo sem tónstiga og hljóma.

6.2.1 Leikur eftir eyra

Fátt þroskar tóneyra meira en að leika eftir eyra. Mikilvægt er að nemendur fái örvun og leiðbeiningu í að leika lög á þennan hátt, t.d. þekkt lög eftir minni eða lög lærð af hljóðritunum. Þessi þáttur námsins miðar meðal annars að því að nemendur verði hæfari til sjálfstæðrar tónlistariðkunar og að þeir geti leikið undirbúningslítið við ýmsar aðstæður

6.2.2 Heildarsvipur

Hluti tónlistarnáms felst í því að læra að flytja tónlist á öruggan og sannfærandi máta, undirbúa og setja saman efnisskrá. Jafnframt er nauðsynlegt að leiðbeina nemendum um örugga og víðeigandi framkomu, ekki síst á tónleikum og prófum. Þjálfar þarf nemendur reglulega í öllum þessum atriðum. Markviss kennsla á þessu sviði nýtist öllum nemendum síðar, hvort sem þeir leggja tónlist fyrir sig eða hasla sér völl á öðrum sviðum.

6.3 Tónfræðanám

Í aðalnámskrá eru fleirtöluorðin tónfræði og tónfræðagreinar notuð sem samheiti fyrir ýmsar greinar, svo sem tónfræði, hljómfæðni, tónheyrn, tónlistarsögu og skyldar greinar. Tölvunám tengt tónlist telst einnig til tónfræðanáms, hvort heldur tölvan er notuð til tónsköpunar, nótaritunar, sem tóngjafi eða upptökutæki. Um tölvur í tónfræðanámi er nánar fjallað í tónfræðanámskrá.

Í samþættu tónfræðanámi fléttast þessar greinar með ýmsum hætti saman við margvíslega virkniþætti, svo sem hljóðfæraleik, söng, hreyfingu, lestur, ritun, hlustun, greiningu og sköpun. Nauðsynlegt er að

tónfræðanám tengist tónlist af ýmsu tagi við hæfi hvers aldursþóps, ekki síst þeirri tónlist sem nemendur fást við í hljóðfæranámi eða kynnast með öðrum hætti. Enn fremur er æskilegt að taka mið af tónlistarlífi á hverjum stað og hverjum tíma.

Tónfræðanám fer að jafnaði fram samhliða hljóðfæranámi. Gert er ráð fyrir samþættri kennslu tónfræðagreina í grunn- og miðnámi en í framhaldsnámi hafa skólar frjálsar hendur um hvort tónfræðagreinar eru kenndar samþættar eða aðskildar. Um inntak og námsþætti er nánar fjallað í tónfræðanámskrá. Nauðsynlegt er að nemendur í rytmísku námi stundi sérhæft nám í tónfræðagreinum og er inntak og námsþættir tónfræða í rytmísku námi eru skilgreindir í námskrá í rytmískri tónlist.

Nauðsynlegt er að góð tengsl séu á milli tónfræða- og hljóðfæranáms þannig að námið verði heildstætt og nýtist nemendum sem best. Gert er ráð fyrir að tónfræðanám fari alla jafna fram í hoptímum. Jafnframt á tónfræðanám að vera samofið allri hljóðfærakennslu og í nánnum tengslum við þau viðfangsefni sem fengist er við í hljóðfæranáminu hverju sinni. Einnig er sjálfsagt að nýta hljóðfæri nemenda í tónfræðakennslunni. Mikilvægt er að skipulag og markviss samvinna kennara tryggji skilning nemenda á tengslum hljóðfæraleiks og tónfræðagreina.

6.4 Samleikur og samsöngur

Samleikur og samsöngur er veigamikill hluti tónlistarnáms og mikilsverður vettvangur til að þjálfa nemendur enn frekar, víkka sjóndeildarhring, þroska tónlistarsmekk og auka þekkingu nemenda á fjölbreytilegum tónbókmenntum umfram það sem unnt er í annarri kennslu innan skólans. Samleikur og samsöngur hefur ótvírætt félagslegt gildi, eflir samkennd og tillitssemi, þroskar eiginleika til samskipta og samstarfs, jafnframt því að styrkja ábyrgðartilfinningu og sjálfsvitund. Tónlistariðkun í hópstarfi og ánægja af slíku samstarfi er jafnframt hvatning fyrir hvern og einn til framfara í tónlistarnáminu. Mikilvægt er að öllum nemendum gefist kostur á þátttöku í fjölbreyttum samleik og samsöng, bæði í minni og stærri hópum, svo sem kammerhópum af ýmsum stærðum, hljómsveitum, stórsveitum, kórum, popp-, rokk- og djasshljómsveitum.

7 MAT Á SKÓLASTARFI

Mat á skólastarfi er tvíþætt: Annars vegar er um að ræða mat sem skólar framkvæma sjálfir og er hér kallað innra mat. Hins vegar er um að ræða mat sem utanaðkomandi aðili vinnur á vegum sveitarfélags, ráðuneytis mennta- og barnamála eða annarra aðila og er nefnt ytra mat.

7.1 Innra mat

Skólastjóri í samstarfi við starfsfólk ber ábyrgð á gæðum þess starfs sem fer fram í viðkomandi skóla. Í hverjum skóla skal móta skýra stefnu í samræmi við skólanámskrá, skólastefnu sveitarfélags og starfsáætlun skólans. Í skólanámskrá skal gera grein fyrir áherslum og áætlunum um innra mat.

Í hverjum skóla ber að meta árangur og gæði skólastarfsins með kerfisbundnum hætti. Ýmsar leiðir eru færar við mat skóla á eigin starfi en mikilvægt er að það kerfi, sem unnið er eftir, henti skólastarfi viðkomandi skóla. Í vinnu við innra mat skal gerð grein fyrir tengslum við þau markmið sem sett eru fram í skólanámskrá. Hver skóli þróar aðferðir sem taka mið af sérstöðu skólans til að meta hvort og að hve miklu leyti markmiðunum hefur verið náð. Aðferðir við innra mat taka mið af þeim viðfangsefnum sem unnið er að hverju sinni.

Innra mat á að vera samofið daglegu starfi skóla, efla þekkingu, hæfni og ígrundun á starfinu og auka vitund starfsfólks um ábyrgð. Lýðræðisleg vinnubrögð við innra mat þar sem tekið er tillit til sjónarmiða þeirra sem koma að skólastarfinu stuðla að auknum gæðum í starfinu. Niðurstöður innra mats skal nýta til umbóta í skólastarfi

7.2 Ytra mat

Megintilgangur ytra mats á skólum er að fá heildarmynd af skólastarfinu eða einstökum þáttum þess eins og það er á hverjum tíma. Sjónum er beint að ýmsum þáttum í innra starfi skóla, svo sem stjórnum,

kennslu, þróunarstarfi, samstarfi og samskiptum í skólanum, námsárangri og tengslum skólans við samfélagið.

Ráðuneytið gerir áætlun fyrir hverja úttekt þar sem fram kemur tilgangur úttektar, helstu viðmið og áherslur. Það fær óháða sérfræðinga til að sjá um framkvæmd úttekta og fer val á þeim samkvæmt verklagsreglum ráðuneytisins. Skólum, og eftir atvikum sveitarstjórnnum, er gert viðvart skriflega um væntanlega úttekt með a.m.k. tveggja vikna fyrirvara.

Samkvæmt 12. gr. laga um fjárhagslegan stuðning við tónlistarskóla, nr. 75/1985, með síðari breytingum, skal mennta- og barnamálaráðuneytið hafa með höndum faglega umsjón og eftirlit með tónlistarkennslu. Í þessu felst meðal annars faglegt mat og öflun upplýsinga um starfsemi tónlistarskóla, t.d. með sérstökum úttektum. Jafnframt er hvatt til þess að í tónlistarskólum fari fram innra mat á skólastarfi með sambærilegum hætti og í almennum skólum.

Mikilvægt er að meta fleiri þætti skólastarfs en framfarir og árangur nemenda. Kennarar þurfa að meta störf sín og endurskoða í samræmi við niðurstöðurnar. Einnig er nauðsynlegt að meta reglulega aðstöðu, gögn, skólanámskrá og starfshætti innan skólans. Jafnt og þétt þarf að meta samskipti og tengsl við foreldra, stofnanir og aðra aðila, ekki síður en innan starfsliðs skólans. Síðast en ekki síst er mikilvægt að reglulega sé metið hvernig tekist hefur að ná samfélagslegum markmiðum aðalnámskrár sem og staðbundnum markmiðum.

8 NÁMSMAT Í TÓNLISTARSKÓLA

8.1 Markmið námsmats

Mat á hæfni og framförum nemenda er reglubundinn þáttur alls skólastarfs, órjúfanlegur frá námi og kennslu. Megintilgangur námsmats er að leiðbeina nemendum um námið og hvernig þeir geti náð markmiðum þess. Með námsmati er fylgst með því hvernig nemendum tekst að ná hæfni aðalnámskrár, stuðla að námshvatningu, nemendur örvaðir til framfara og metið hverjir þurfa á sérstakri aðstoð að halda.

Námsmat á einnig að veita nemendum og foreldrum þeirra, kennurum, tónlistarskólum og menntayfirvöldum upplýsingar um námsgengi nemenda, hæfni þeirra, vinnubrögð og framfarir, sem m.a. má hafa að leiðarljósi við frekari skipulagningu náms.

Skólastjóri og kennarar bera ábyrgð á námsmati innan hvers skóla, bæði einstökum þáttum þess og þeim aðferðum sem beitt er.

8.2 Námsmat í skólanámskrá og starfsáætlun skóla

Gera skal grein fyrir námsmatsviðmiðum og í skólanámskrá þannig að nemendum, foreldrum og öllum starfsmönnum skóla sé ljóst hvaða kröfur eru gerðar og hvernig skólinn hyggst meta hvernig þær eru uppfylltar. Þeir sem í hlut eiga; nemendur, foreldrar, kennarar og annað starfsfólk skóla, þurfa allir að geta skilið niðurstöður námsmats á svipaðan hátt. Það er forsenda þess að unnt sé að nýta upplýsingarnar til að bæta nám og kennslu.

8.3 Fjölbreyttar matsaðferðir

Markmið skólastarfs eru margvísleg og hægt að fara ýmsar leiðir til að ná þeim og því verða matsaðferðir að vera fjölbreyttar. Þær verða að hafa nemendum, endurspegla áherslur í kennslu og taka mið af nemendahópnum. Námsmat á að vera áreiðanlegt, óhlutdrægt, heiðarlegt og sanngjarnt gagnvart nemendum. Það þýðir að meta þarf alla þætti námsins, þekkingu, leikni og hæfni.

8.4 Fjölbreytni í námsmati

Form námsmatsverkefna þarf að vera fjölbreytt og í samræmi við kennslutilhöggun og höfða til sem flestra matsþátta. Þannig er hægt að meta munnleg verkefni, verkleg og skrifleg, myndræn, stuttar

afmarkaðar æfingar og dýpri athuganir, einstaklingsverkefni og hópverkefni, verkefni sem unnin eru á afmörkuðum tíma og óafmörkuðum og próf af ýmsu tagi.

Námsmat þarf að taka tillit til sérþarfa nemenda og sértækra námsörðugleika þeirra. Skólum ber að gera það sem unnt er til þess að koma til móts við þarfir hlutaðeigandi nemenda í þessu efni. Þessir nemendur eiga rétt á að námsmat sé lagað að þörfum þeirra, m.a. með lengri próftíma, sérhönnuðum prófum, notkun hjálpargagna, aðstoð og munnlegu námsmati. Eigi nemendur við lestrarörðugleika að stríða er æskilegt að leggja verkefni fyrir þá munnlega eða með öðrum viðeigandi hætti í samræmi við sérþarfir nemandans.

8.5 Almennt um námsmat

Suma námsþætti hentar að meta með prófum. Niðurstöður prófa veita upplýsingar um það hvernig nemendum hefur tekist að leysa tiltekin viðfangsefni á ákveðnum tíma og við tilteknar aðstæður, samkvæmt markmiðum og skilgreindum kröfum námskrár. Annars konar aðferðir kunna að henta mun betur þegar meta þarf aðra þætti námsins. Til að veita upplýsingar um langtímaframfarir getur verið heppilegt að nota umsagnir eða dagbók um námsframvindu nemenda. Vel hentar einnig að nota gátlista, umsagnir og aðrar huglægar aðferðir þegar meta á skapandi vinnu nemenda, þátttöku í samleik og samsöng, framkomu á tónleikum, yfirferð viðfangsefna og fjölbreytni í verkefnavali. Við námsmat má jafnframt beita ýmiss konar tækjabúnaði. Til dæmis má nefna hljóð- og myndupptökur sem gagnlegar eru við margs konar námsmat. Þær má meðal annars nota til að safna upplýsingum um virkni og samvinnu nemenda, leikni þeirra, skilning og afrakstur skapandi starfs. Upptökur geta auk þess nýst vel við sjálfsmat nemenda. Um meðferð þess efnis, sem þannig er safnað, gilda sömu reglur og um önnur námsmatsgögn, þar á meðal þau lög er á hverjum tíma gilda um persónuvernd og meðferð persónuupplýsinga og reglur sem settar eru með stoð í þeim lögum.

Formlegt mat á námsárangri fer fram með prófum. Annars vegar eru áfangapróf og lúta þau ákveðnum reglum, sjá nánar bls. **XX-XX**. Þar á meðal er tækniþáttur áfangaprófa sem er í umsjón hvers skóla, sjá nánar bls. **XX-XX**. Hins vegar eru próf sem skólar hafa frjálssar hendur um, svo sem stigspróf og önnur undanfarapróf.

Sjálfsmat nemenda, sem byggist á gagnrýninni hlustun og þekkingu, er nauðsynlegur hluti af vinnuferli í öllu tónlistarnámi.

Markmiðssetning í samtali og samvinnu milli nemenda og kennara um einstök verkefni eða námið flokkast undir leiðsagnarmat. Hvatt er til þess að sú nálgun sé nýtt á markvissan hátt til að gera nemendur virkari og ábyrgari þátttakendur í eigin námi þar sem leiðsagnarmat hafi vægi með öðru námsmati.

Starfsfólki tónlistarskóla ber að gera nemendum, foreldrum eða forsjáraðilum vandlega grein fyrir því mati sem fram fer í skólanum eigi sjaldnar en árlega.

Óski nemandi eða forráðamaður eftir skriflegri umsögn um stöðu nemanda í námi er tónlistarskólum skylt að verða við slíkri beiðni einu sinni á námsmisseri.

Umsagnir og annan vitnisburð þarf að setja fram á skýran og ótvíræðan hátt þannig að ekki fari á milli mála við hvað er átt. Ef vitnisburður er gefinn með tölum er nauðsynlegt að útskýra hvað þær merkja og hvernig þær eru fengnar. Sama á við ef notaðir eru bókstafir.

Skólum er frjálst að ákveða með hvaða hætti niðurstöður námsmats eru birtar nemendum og forráðamönnum þeirra. Æskilegt er að samræma framsetningu vitnisburðar innan hvers skóla.

Flytjist nemandi milli skóla er það á ábyrgð viðtökuskóla að meta stöðu hans í námi. Þetta á við um nemendur sem ekki hafa lokið áfangaprófi eða eru staddir milli áfangaprófa í námi sínu.

8.6 Almennt um áfangapróf tónlistarskóla

Við lok grunnnáms, miðnáms og framhaldsnáms eiga nemendur kost á því að þreyta áfangapróf. Ekki er nauðsynlegt að nemendur ljúki báðum hlutum áfangaprófs á sama ári. Ef þroski og tónlistarleg hæfni nemanda leyfir, er í sérstökum tilfellum mögulegt að þreyta áfangapróf án þess að hafa lokið fyrra áfangaprófi. Til að ljúka framhaldsprófi þarf nemandi enn fremur að halda sjálfstæða tónleika innan eða utan skólans, auk þess að standast próf í hljóðfærleik og tónfræðagreinum.

8.6.1 Skipulag og tilgangur

Tilgangur áfangaprófa er fjölþættur. Prófunum er ætlað að skera úr um hvort og að hve miklu leyti nemendur uppfylla ákveðnar samræmdar kröfur um hæfni. Þeim er einnig ætlað að afla upplýsinga um nám og kennslu á vissum sviðum innan tónlistarskóla, meta frammistöðu nemenda í samræmi við markmið og kröfur aðalnámskrár og gera nemendum grein fyrir eigin frammistöðu í hverjum prófþætti. Enn fremur eru prófin lokapróf úr viðkomandi áfanga innan tónlistarskólans. Áfangapróf í hljóðfærleik geta farið fram hvenær sem er skólaársins. Gert er ráð fyrir að nemendur þreyti próf þar sem þeir stunda nám en skólum er þó heimilt að sameinast um prófstað eða prófstaði sé það hentugra eða hagkvæmara.

8.6.2 Framkvæmd áfangaprófa

Áfangapróf í hljóðfærleik geta farið fram með þrennskonar hætti:

Á hefðbundinn hátt, þar sem allir prófþættir eru fluttir að viðstöddum utanaðkomandi prófdómara⁴ á lokuðum viðburði, sem tónleikapróf þar sem prófþættir áfangaprófsins, utan tækniþáttar, geta annað hvort verið fluttir sem stærri heild á þar til gerðum tónleikum innan viðkomandi skóla eða fluttir í hlutum á nokkrum tónleikum yfir 12 mánaða tímabil að viðstöddum prófdómara, eða blanda af hefðbundnu prófi og tónleikaprófi.

Framkvæmd og mat tækniþáttar áfangaprófa er í höndum hvers skóla fyrir sig.

Prófþættir áfangaprófa í hljóðfærleik eru tveir: 1) Flutningsþáttur, þar sem flutt eru tónverk og æfingar í samræmi við kröfur greinanámskrár. 2) Valþáttur, frjáls þáttur þar sem nemandi gefst kostur á að sýna hæfni sýna í tónlist á hvaða hátt sem er.

Ef nemandi þreytir tónleikapróf fer það fram á opinberum skólatónleikum, einum eða fleirum. Unnt er að dreifa efnisskrá áfangaprófs, þ.m.t. valþáttar, yfir 12 mánaða tímabil.

8.6.3 Samræming mats og prófdæming

Utanaðkomandi prófdómara meta áfangapróf. Leitast skal við að prófdómari hafi sérþekkingu á það hljóðfæri sem dæmt er hverju sinni.

8.6.4 Mat og endurgjöf

Á áfangaprófum skal gefa skriflegar umsagnir um hvern prófþátt og eina umsögn um heildarsvip prófsins, þar sem dregin er saman niðurstaða fyrri umsagna. Lokaeinkunn er gefin með orðunum: Hæfni náð (staðið) - hæfni ekki náð (fallið). Þar sem ekki er um tölulega einkunnagjöf að ræða er ekki ákveðinn fjöldi eininga tengdur við hvern prófþátt. Þess í stað skal miðað við að heildartími prófsins skiptist eftir mikilvægi einstakra prófþátta. Miðað er við að flutningsþáttur sé ávallt stærstur hluti prófsins.

8.6.5 Prófskírteini

Prófskírteini, sem notuð eru á áfangaprófum, eru tvö konar. Annars vegar eru vitnisburðarblöð þar sem fram koma umsagnir prófdómara og aðalkennara fyrir viðkomandi prófhlyta og hins vegar áfangaprófsskírteini án umsagna. Vitnisburðarblöð skulu afhent nemandi að loknum hverjum prófhlyta. Áfangaprófsskírteini eru afhent þegar nemandi hefur lokið áfangaprófi að öllu leyti.

⁴ Með utanaðkomandi prófdómara er átt við alla jafna fagaðila úr röðum kennara annarra tónlistarskóla, eða frá prófanefnd tónlistarskóla. Ef aðstæður krefjast, getur fagaðili innan viðkomandi tónlistarskóla, annar en aðalkennari próftaka, séð um mat á áfangaprófum á grunn- og miðstigi.

Umsögn prófdómara snýr eingöngu að frammistöðu á áfangaprófi, en umsögn aðalkennara er heildstæðari og snýr að námsframvindu, ástundun og öðru því sem kennari vill taka fram.

8.6.6 Lengd prófa

Til að tryggja að próftími fari ekki fram úr hófi eru sett viðmið um hámarks lengd áfangaprófa. Miða skal við að heildarpróftími á grunnprófi í hljóðfæraleik fari ekki fram yfir 30 mínútur, próftími á miðprófi ekki fram yfir 45 mínútur og framhaldspróf taki ekki lengri tíma en eina klukkustund. Í öllum tilfellum er átt við heildarpróftíma og gert ráð fyrir að prófþættir ásamt eðlilegum hvíldartíma milli prófþátta, rúmist innan gefinna tímamarka.

8.6.7 Tónfræðapróf

Í tónfræðanámskrá er gerð grein fyrir þeim lágmarkskröfum sem nemendur þurfa að uppfylla til að ljúka framhaldsprófi í tónfræðagreinum. Einnig er gerð grein fyrir einstökum prófþáttum, inntaki þeirra, framkvæmd prófa og lágmarkseinkunn. Á framhaldsprófi skal gefið fyrir próf í einstökum tónfræðagreinum. Til að standast próf þarf lágmarkseinkunnina 6,0 í hverri grein.

8.6.8 Tónleikar

Að loknu framhaldsprófi í hljóðfæraleik skal nemandi leika 30–60 mínútna langa efnisskrá á tónleikum innan eða utan skólans. Fyrir frammistöðu á tónleikunum er gefin umsögn. Ekki er nauðsynlegt að halda tónleikana á sama skólaári og hljóðfæraprófið fer fram. Séu prófið og tónleikarnir haldnir á sama skólaári er heimilt að nota alla efnisskrá prófsins á tónleikunum. Fari tónleikar fram síðar skal að minnsta kosti helmingur efnisskrárinnar endurnýjaður. Gæta þarf þess að efnisskrá sé fjölbreytt og vel saman sett.

8.6.9 Námslok

Til að ljúka framhaldsprófi tónlistarskóla þurfa nemendur að standast próf í hljóðfæraleik og tónfræðagreinum samkvæmt námskrám, jafnframt því að ljúka tónleikapætti.

8.7 Prófreglur hljóðfæra og tónfræðiprófa

8.7.1 Almennar prófreglur

1. Kennarar bera faglega ábyrgð á undirbúningi nemenda og á því að meta hvenær þeir eru tilbúnir til að þreyta áfangapróf í hljóðfæraleik og tónfræðum.
2. Til að standast áfangapróf þarf að standast bæði próf í hljóðfæraleik og tónfræðagreinum. Í hljóðfæraleik birtist niðurstaðan sem staðið eða fallið, en í tónfræðagreinum er krafist lágmarkseinkunnarinnar 6,0.
3. Kennurum ber að útskýra fyrir nemendum og foreldrum hvað niðurstöður hljóðfæra- og tónfræðaprófa merkja.
4. Komi til ágreinings um umsögn eða einkunnagjöf eiga nemandi og foreldri rétt á að fá ítarlegar útskýringar á forsendum og niðurstöðum mats, bæði í hljóðfæra og tónfræðaprófum.
5. Heimilt er að halda próf í gegnum fjarfundarbúnað ef fjarlægð frá prófstað, slæmt veður eða samgönguörðugleikar innan sveitarfélags torvelda prófahald. Ef óskað er eftir að nýta fjarfundarbúnað af ofangreindum ástæðum skal það tilkynnt með nægjanlegum fyrirvara.

8.7.2 Prófreglur hljóðfæraprófa

1. Við val prófverkefna skal þess gætt að lengd prófsins sé í samræmi við tímamörk aðalnámskrár. Miðað er við að prófverkefni séu leikin til enda.
2. Þyngd prófverkefna þarf að vera í samræmi við kröfur námskrár.
3. Tækniþáttur áfangaprófa er í umsjón hvers skóla fyrir sig. Skólar ákveða hve miklar kröfur skulu gerðar til nemenda í leik tónstiga, brotinn hljóma og annarra tækniatriða. Viðmið um kunnáttu og leikni

er að finna í greinanámskrám. Tækniprófi skal vera lokið þegar áfangapróf í hljóðfæraleik er þeytt. Nánar má lesa um framkvæmd tækniprófa á bls. **XX**

4. Nemandi ræður röð prófverkefna.
5. Áfangapróf skulu einungis dæmd af utanaðkomandi prófdómurum⁵.
6. Verkefnalista prófsins skal lagður fyrir prófdómara fyrir upphaf prófs.
7. Kennari er viðstaddur áfangapróf ásamt skólastjórnanda skólans eða öðrum völdum aðila innan hans.
8. Framkoma allra viðstaddra við próf skal taka mið af því að að skapa gott og öruggt andrúmsloft í prófi og skal matið einkennast af hlutleysi og fagmennsku.
9. Prófdómara ber að gera nemendum grein fyrir mati sínu á hverjum þætti prófsins með skriflegri umsögn. Umsögnin skal vera leiðbeinandi og uppbyggileg, horfa skal til þess sem vel er gert en einnig þess sem betur má fara ef við á.
10. Prófdómari skal vera viðstaddur tónleikapróf og gefa skriflega umsögn um frammistöðu nemandans. Sé þess nokkur kostur skal það vera sami prófdómari og dæmdi framhaldspróf viðkomandi nemanda.

Nánari prófreglur um tónfræðapróf er að finna í tónfræðanámskrá.

9 SKIPULAG OG INNTAK ÁFANGAPRÓFA TÓNLISTARSKÓLA

Við lok grunnnáms, miðnáms og framhaldsnáms eiga nemendur kost á því að þreyta áfangapróf.

9.1 Grunnpróf tónlistarskóla

Grunnpróf tónlistarskóla er tvíþætt, hljóðfærapróf og tónfræðapróf. Til að ljúka grunnprófi þarf að standast báða þætti grunnprófsins, hljóðfærapróf og tónfræðapróf. Ekki þarf að ljúka báðum þáttum prófsins á sama árinu.

9.1.1 Hljóðfærapróf

Miða skal við að heildarpróftími á grunnprófi í hljóðfæraleik fari ekki fram yfir 30 mínútur. Á prófinu skal nemandi að minnsta kosti flytja eitt verk utanbókar samkvæmt prófþætti 1.

Prófþættir eru þessir:

1. Flutningsþáttur (tónlistarflutningur): Að minnsta kosti fjögur ólík verk, þar af ein æfing, í samræmi við kröfur greinanámskrár. Allt að tvö verkanna sem flutt eru geta verið samleiksverk.
2. Valþáttur: Frjáls hluti áfangaprófs þar sem nemandi getur sýnt hæfni sína í tónlist á hvaða hátt sem er. Það getur verið í formi spuna, tónsköpunar, samleiks með kennara eða samnemendum, tónlistarflutnings þvert á stíltegundir, leiks á systurhljóðfæri, eða hvað annað sem kennari og nemandi koma sér saman um. Einnig er möguleiki á að leika verk af sambærilegri þyngd og önnur grunnprófsverkefni.

Próf í einsöng, slagverksleik og rytmísku námi falla ekki algjörlega að þessum prófþáttum. Nánar er gerð grein fyrir útfærslu prófþátta í þessum greinum í viðkomandi greinanámskrám.

⁵ Með utanaðkomandi prófdómara er átt við alla jafna fagaðila úr röðum kennara annarra tónlistarskóla, eða frá prófanefnd tónlistarskóla. Ef aðstæður krefjast, getur fagaðili innan viðkomandi tónlistarskóla, annar en aðalkennari próftaka, séð um mat á áfangaprófum á grunn- og miðstigi.

9.1.2 Tónfræðapróf

Prófröfur á grunnprófi í tónfræðagreinum miðast við þekkingu og færni nemenda við lok grunnnáms. Í tónfræðanámskrá er gerð nánari grein fyrir einstökum prófþáttum, inntaki þeirra og framkvæmd prófsins.

9.2 Miðpróf tónlistarskóla

Miðpróf tónlistarskóla er tvíþætt, hljóðfærapróf og tónfræðapróf. Til að ljúka grunnprófi þarf að standast báða þætti grunnprófsins, hljóðfærapróf og tónfræðapróf. Ekki þarf að ljúka báðum þáttum prófsins á sama árinu.

9.2.1 Hljóðfærapróf

Miða skal við að heildarpróftími á miðprófi í hljóðfæraleik fari ekki fram yfir 45 mínútur. Á prófinu skal nemandi að minnsta kosti flytja eitt verk utanbókar samkvæmt prófþætti 1.

Prófþættir eru þessir:

1. Flutningsþáttur (tónlistarflutningur): Að minnsta kosti 4 ólík verk, þar af ein æfing, í samræmi við kröfur greinanámskrár. Allt að tvö verkanna sem flutt eru geta verið samleiksverk.

2. Valþáttur: Frjáls hluti áfangaprófs þar sem nemandi getur sýnt hæfni sína í tónlist á hvaða hátt sem er. Það getur verið í formi spuna, tónsköpunar, samleiks með kennara eða samnemendum, tónlistarflutnings þvert á stíltegundir, leiks á systurhljóðfæri, eða hvað annað sem kennari og nemandi koma sér saman um. Einnig er möguleiki á að leika verk af sambærilegri þyngd og önnur miðprófsverkefni.

Próf í einsöng, slagverksleik og rytmísku námi falla ekki algjörlega að þessum prófþáttum. Nánar er gerð grein fyrir útfærslu prófþátta í þessum greinum í viðkomandi greinanámskrám.

9.2.2 Tónfræðapróf

Prófröfur á miðprófi í tónfræðagreinum miðast við þekkingu og færni nemenda við lok miðnáms. Í tónfræðanámskrá er gerð nánari grein fyrir einstökum prófþáttum, inntaki þeirra og framkvæmd prófsins.

9.3 Framhaldspróf tónlistarskóla

Framhaldspróf er lokapróf á námsferli í tónlistarskóla. Framhaldspróf tónlistarskóla er þríþætt: hljóðfærapróf, tónfræðapróf og tónleikar. Ekki þarf að ljúka öllum þáttum prófsins á sama árinu en útskrift fer ekki fram fyrr en þeim er öllum lokið. Í vissum greinanámskrám er gert ráð fyrir að nemendur ljúki tilteknum námsáföngum á aukahljóðfæri áður en framhaldsprófi er lokið á aðalhljóðfæri. Próf í hljóðfæraleik miðast annaðhvort við prófgerð I hljómsveitarhljóðfæri eða prófgerð II – önnur hljóðfæri.

Próf í einsöng, slagverksleik og rytmísku námi falla þó ekki algjörlega að þessum prófgerðum. Nánar er gerð grein fyrir útfærslu prófþátta í þessum greinum í viðkomandi greinanámskrám.

9.3.1 Hljóðfærapróf

Miða skal við að heildarpróftími á framhaldsprófi í hljóðfæraleik fari ekki fram yfir 60 mínútur. Á prófinu skal nemandi að minnsta kosti flytja eitt verk utanbókar samkvæmt prófþætti 1A eða æfingu samkvæmt prófþætti 1B.

Prófgerð I – hljómsveitarhljóðfæri

Prófþættir eru þessir:

1A. Flutningsþáttur: 4 ólík verk, þar af ein æfing, í samræmi við kröfur greinanámskrár. Allt að tvö verkanna sem flutt eru geta verið samleiksverk.

1B. Flutningsþáttur: Útdrættir úr hljómsveitarverkum í samræmi við kröfur greinanámskrár.

2. Valþáttur: Frjáls hluti áfangaprófs þar sem nemandi getur sýnt hæfni sína í tónlist á hvaða hátt sem er. Það getur verið í formi spuna, tónsköpunar, samleiks með kennara eða samnemendum, tónlistarflutnings þvert á stíltegundir, leiks á systurhljóðfæri, eða hvað annað sem kennari og nemandi koma sér saman um. Einnig er möguleiki á að leika verk af sambærilegri þyngd og önnur framhaldsprófsverkefni.

Prófgerð II – önnur hljóðfæri

Prófpættir eru þessir:

1A. Flutningsþáttur: Að minnsta kosti 4 ólík verk, þar af ein æfing, í samræmi við kröfur greinanámskrár. Allt að tvö verkanna sem flutt eru geta verið samleiksverk.

2. Valþáttur: Frjáls hluti áfangaprófs þar sem nemandi getur sýnt hæfni sína í tónlist á hvaða hátt sem er. Það getur verið í formi spuna, tónsköpunar, samleiks með kennara eða samnemendum, tónlistarflutnings þvert á stíltegundir, leiks á systurhljóðfæri, eða hvað annað sem kennari og nemandi koma sér saman um. Einnig er möguleiki á að leika verk af sambærilegri þyngd og önnur framhaldsprófsverkefni.

Uppgefinn mínútufjöldi er aðeins til viðmiðunar, en miðað er við að flutningsþáttur skipi ávallt stærstan hluta prófsins.

9.3.2 Tónfræðapróf

Prófkröfur á framhaldsprófi í tónfræðagreinum miðast við þekkingu og færni nemenda við lok framhaldsprófs. Í tónfræðanámskrá er gerð nánari grein fyrir einstökum prófþáttum, inntaki þeirra og framkvæmd prófsins.

10 SKÝRINGAR VIÐ EINSTAKA PRÓFÞÆTTI Á ÁFANGAPRÓFUM

Hér á eftir fara stuttar skýringar á prófþáttum á áfangaprófum sem hafa ber til hliðsjónar þegar áfangapróf er undirbúið.

10.1 Tónverk og æfingar

Velja skal verkefni á áfangaprófum með hliðsjón af viðeigandi greinanámskrá. Gæta skal þess að verkefnaval sé fjölbreytt, taki tillit til áhugasviðs nemanda og sýni vel getu og hæfni nemandans á sviði tónlistarflutnings.

10.2 Tæknipróf

Tæknipróf eru skipulögð, framkvæmd og metin af tónlistarskólunum sjálfum og skal framkvæmd þeirra vera vel útskýrð í skólanámskrá. Meðal þess sem skólar geta ákveðið eru ákvarðanir um leikmáta, hraða og hversu margir tónstigar, brotnir hljómar og önnur tæknileg atriði skuli flutt á tækniprófi. Skólar geta einnig ákveðið hvort að tæknipróf séu þreytt í einu lagi, í tengslum við áfangapróf, eða yfir lengri tíma og þá sem hluti af vorprófum, stigsprófum, eða sjálfstæðum tækniprófum.

- Miða skal við að nemandi sem lýkur grunnprófi hafi á valdi sínu tóntegundir að tveimur föstum formerkjum (g/B - h/D), á miðprófi upp að 4 föstum formerkjum (f/As - cís/E) og á framhaldsprófi hafi nemandi allar tóntegundir á valdi sínu.
- Alla tónstiga skal leika frá grunntóni að grunntóni.
- Fyrir tæknipróf skal kennari skila inn lista með þeim tónstigum og tækniatriðum sem undirbúin hafa verið og skal viðkomandi matsaðili velja hvaða atriði eru leikin á tækniprófi.

10.3 Útdrættir úr hljómsveitarverkum

Gerri greinanámskrá ráð fyrir að nemendur þjálfist í leik útdratta úr hljómsveitarverkum skal prófa sérstaklega í þeim námsþætti á framhaldsprófi og miðast prófið þá við prófgerð I. Um er að ræða útdrætti úr hljómsveitarverkum þar sem viðkomandi hljóðfæri gegnir veigamiklu hlutverki. Undirbúa skal a.m.k. staði úr þremur tónverkum. Prófdómari velur hvað leikið er á prófinu.

10.4 Valþáttur áfangaprófa

Á grunnprófi er nemandi gefinn kostur á að velja eitt eftirtalinna viðfangsefna:

Valþáttur á áfangaprófum er vettvangur fyrir nemandann að sýna hæfni sína í tónlist á hvaða hátt sem er. Það getur verið í formi spuna, tónsköpunar, samleiks með kennara eða samnemendum, tónlistarflutnings þvert á stíltegundir, leiks á systurhljóðfæri, eða hvað annað sem kennari og nemandi koma sér saman um. Einnig er möguleiki á að leika verk af sambærilegri þyngd og önnur verkefni á áfangaprófinu. Ekki er nauðsynlegt að valþáttur sé þreyttur á aðalhljóðfæri eða systurhljóðfæri nemandans. Þess skal gætt að vel sé staðið að framkvæmd og undirbúningi valþátta.

10.5 Heildarsvipur

Heildarsvipur áfangaprófa er megininntak umsagnar prófdómara, þar sem tekin eru saman þau atriði sem fjallað er um í umsögnum um einstaka prófþætti að viðbætti umfjöllun um yfirbragð prófsins. Í umfjöllun um heildarsvip skal einnig taka tillit til framkomu og listrænnar túlkunar.

11 STIGSPRÓF

Tónlistarskólum er í sjálfsveld sett hvort námi innan áfanga er skipt niður í stig. Jafnframt hafa skólar frjálsar hendur um önnur próf en áfangapróf.

12 SAMVINNA Í SKÓLASTARFI

Samvinna er lykilatriði í öllu skólastarfi, órjúfanleg frá námi og kennslu. Fjölbætt samvinna er fastur liður í innra starfi skóla en margvíslegt samstarf á sér jafnframt stað við aðila utan veggja skólans. Samvinna getur aukið fjölbreytni í skólastarfinu, auðgað samfélagið og verið skólunum og samstarfsaðilum þeirra giftudrjúg.

12.1 Samstarf tónlistarskóla og leikskóla

Samvinna tónlistarskóla og leikskóla getur verið báðum aðilum styrkur í starfi. Samstarfið má skipuleggja með ýmsu móti eftir aðstæðum hverju sinni. Nefna má heimsóknir leikskólabarna í tónlistarskóla og tónlistarnema í leikskóla, tónlistarflutning ýmiss konar og samvinnu um reglulegt tónlistaruppeldi leikskólabarna. Við upphaf náms ungra barna í tónlistarskólum er æskilegt að taka tillit til þeirrar tónlistarreynslu sem nemendur hafa úr leikskóla.

12.2 Samstarf tónlistarskóla og grunnskóla

Í grunnskólum fer fram skyldunám sem er skilgreint í aðalnámskrá grunnskóla. Listgreinum er skipt í sviðslistir, þ.e. dans og leiklist, sjónlistir og tónmennt. Hver skóli skipuleggur kennslu listgreina og ákveður hvort námsgreinar og námssvið eru kennd aðgreind eða samþætt, aðgreind námskeið í styttri tíma þannig að þær hafi meira vægi í stundaskrá nemenda ákveðið tímabil eða dreift jafnt yfir allan veturinn. Þannig skal að jafnaði skal miða við að sviðslistir, sjónlistir og tónmennt séu kennd á öllum aldurstigum eins og viðmiðunarstundaskrá aðalnámskrár grunnskóla segir til um.

Tengsl og samstarf milli tónlistarskóla og grunnskóla geta verið tvenns konar, annars vegar fagleg og hins vegar skipulagsleg. Meðal faglegra tengsla má einkum nefna sameiginleg markmið, sum almenns eðlis á sviði uppeldis, svo sem að fræða, miðla þekkingu og stuðla að allhliða þroska nemenda, ekki síst tilfinninga- og félagsþroska. Önnur sameiginleg markmið lúta að námi og kennslu, ekki síst að veita nemendum tækifæri til að iðka tónlist, njóta hennar og fást við skapandi starf. Leiðir skólanna að markmiðum eru hins vegar með nokkuð mismunandi hætti og kemur það fram í innra starfi þeirra.

Skipulag samstarfs tónlistarskóla og grunnskóla getur verið með ýmsum hætti svo sem sameiginleg einstök verkefni, t.d. listkynningar, hátíðir, leikrit, söngleiki og þemaverkefni. Einnig getur verið um að ræða gagnkvæmar heimsóknir, hljóðfærakynningar í grunnskólum, sameiginlegan kór eða hljómsveit, samnýtingu húsnæðis, tækjakosts og skólaaksturs eða jafnvel samkennslu nemenda. Vettvangur fyrir afrakstur af samstarfi skólanna er einkum tónleikar og aðrir menningarviðburðir þar sem nemendur skólanna leggja sitt að mörkum með flutningi tónlistar af ýmsu tagi.

Fari kennsla á vegum tónlistarskóla fram innan grunnskóla og í húsnæði hans þarf samvinna að vera markviss og vel skipulögð. Mikilvægt er að tónlistarkennslan örvi og styrki lögbundið skyldunám í tónmennt jafnframt því að efla tónlistarlíf skólans og nærsamfélagsins.

Nemendur 9. og 10. bekkjar geta óskað eftir að fá tónlistarnám metið sem valgrein í grunnskóla en óheimilt er að taka nemendur úr kennslustundum í lögbundnu skyldunámi til að stunda annað nám utan aðalnámskrár grunnskóla, nema fyrir liggja skriflegt samþykki foreldra og að nemendum verði bætt upp sú kennsla sem þeir fara á mis við af þessum ástæðum.

12.3 Samstarf tónlistarskóla og framhaldsskóla

Markmiðskafla aðalnámskrár leggur áherslu á að tónlistarskólar þjóni öllum þeim sem sækjast eftir tónlistarnámi. Þannig ættu nemendur á framhaldsskólaaldri að eiga þess kost að kynnst tónlist og tónlistariðkun í tónlistarskólum landsins engu síður en yngri nemendur. Hvatt er til þess að tónlistarskólar komi til móts við þroska, þarfir og óskir þessa aldurshóps með fjölbreyttu og vönduðu námsframboði, hvort heldur um er að ræða byrjendur eða lengra komna nemendur.

12.3.1 Framhaldsskólar og tónlistarnám

Samkvæmt lögum um framhaldsskóla nr. 92/2008 bera framhaldsskólar ábyrgð á námskrárgerð.

Skólarnir gera tillögur um fyrirkomulag, samhengi og inntak náms í samræmi við viðmið, sniðmát og reglur um gerð námsbrautalýsinga sem fram koma í aðalnámskrá framhaldsskóla. Námslok námsbrauta í framhaldsskóla raðast á hæfniprep í samræmi við kröfur um hæfni nemanda að loknu námi. Mat á námi milli skóla er á ábyrgð viðtökuskóla. Framhaldsskólar setja fram verklagsreglur um mat á námi nemenda úr öðrum skóla. Á það við tónlistarnám sem og annað nám.

12.4 Samþætt þjónusta í þágu farsældar barna

Starfsfólk tónlistarskóla á að þekkja til samvinnu á grundvelli laga um samþættingu þjónustu í þágu farsældar barna nr. 86/2021. Í því felst meðal annars að geta vísað börnum og foreldrum sem stunda nám við skólann á tengilið í þeirra nærumhverfi ef vísbendingar eru um að barn þurfi þjónustu sem tónlistarskólar geta ekki veitt. Ef barn er með stuðningsteymi getur starfsfólk tónlistarskóla tekið þátt í teymisvinnu á grundvelli laganna.

12.5 Samstarf við aðra tónlistarskóla

Samvinna tónlistarskóla getur verið margvísleg og fer meðal annars eftir staðsetningu skólanna, eðli þeirra og áherslum í starfi. Samstarf af þessu tagi eykur fjölbreytni og möguleika í skólastarfi og hefur gjarnan hagræðingu í för með sér. Sem dæmi um samstarfsverkefni má nefna hljómsveitarstarf, námskeiðahald, gagnkvæmar heimsóknir, tónleika og hátíðir, Stjórnendur og starfsfólk tónlistarskóla eru hvattir til að hafa vakandi auga fyrir möguleikum á þessum sviðum.

12.6 Samstarf við aðra aðila

Tónlistarskólar gegna fjölbreyttu mennta- og menningarhlutverki. Til að uppfylla þau markmið er nauðsynlegt að tónlistarskólarnir hafi samvinnu við ýmsar mennta- og menningarstofnanir. Samstarfsmöguleikar eru margvíslegir og breytilegir eftir staðháttum. Samstarfið getur bæði beinst að einstökum afmörkuðum verkefnum eða verið fjölþættara og náð yfir lengri tímabil. Samstarfsaðilar geta til dæmis verið aðrir listaskólar, listamenn, söfn, kirkjur, sjúkrahússtofnanir, félagsstarf aldraðra og ýmis félagsamtök, svo sem íþróttafélög og leikfélög.

13 NÁMSUMHVERFI

Aðbúnaður og umhverfi í tónlistarskólum getur haft mikil áhrif á námsárangur nemenda sem og á viðhorf og líðan allra sem í skólunum starfa. Húsnæðisþörf skóla fer að miklu leyti eftir nemendafjölda og námsframboði á hverjum stað. Þó er ákveðin lágmarksaðstaða mikilvæg í öllum tónlistarskólum sem uppfylla eiga kröfur aðalnámskrár. Nemendafjöldi og námsframboð ákvarðar einnig að nokkru leyti þörfina fyrir tækjakost og hljóðfæraeign. Ákveðinn lágmarkskjarni hljóðfæra og kennslutækja er þó mikilvægur eigi skóli að geta haldið uppi þeirri kennslu sem aðalnámskrá gerir kröfu um.

13.1 Húsnæði

Það er mikilvægt að búið sé eins vel að hverjum tónlistarskóla og kostur er. Gera má ráð fyrir að kennslurými í tónlistarskólum sé í ýmsum tilfellum nýtt fyrir margs konar kennslu, t.d. að tónleikar, tónfræðakennsla og samleikur fari fram í sal, og er þá nauðsynlegt að taka mið af þeirri fjölpættu kennslu við hönnun húsnæðisins. Þegar ekki er um sérhannað húsnæði til tónlistarkennslu að ræða er mikilvægt að laga aðstöðuna að þörfum tónlistarskóla.

13.2 Búnaður

Mikilvægt er að tónlistarskólar búi yfir góðum hljóðfæra og tækjakosti. Tónlistarskólar eru hvattir til þess að fylgjast vel með möguleikum tækninnar og bjóða nemendum og kennurum greiðan aðgang að viðeigandi búnaði. Húsgögn þurfa að vera af hentugri stærð fyrir nemendur og taka mið af réttum vinnustellingum. Mikilvægt er að huga reglulega að viðhaldi og endurnýjun hljóðfæra skólans, tækja og húsgagna.

14 RÉTTINDI, SKYLDUR, MEÐFERÐ MÁLA OG UPPLÝSINGA

14.1 Réttindi og skyldur nemenda

Nemendur eiga rétt á kennslu við sitt hæfi. Nemendur eiga rétt á að koma sjónarmiðum sínum á framfæri og að tekið sé tillit til skoðana þeirra í samræmi við aldur og þroska. Starfsfólk tónlistarskóla á að fylgjast með vísbendingum um að þörfum nemenda sé ekki mætt og bregðast við þeim. Nemendur skulu sækja kennslustundir og koma stundvíslega til kennslu. Í skólanámskrá skal gerð grein fyrir réttindum og skyldum nemenda og hvernig farið er með frávík frá skólasókn. Þar skal meðal annars koma fram hvernig brugðist er við veikindum nemenda og öðrum óhjákvæmilegum forföllum.

14.2 Meðferð upplýsinga um nemendur

Gögn í vörslu skóla, sem hafa að geyma persónulegar upplýsingar um nemendur, skal farið með í samræmi ákvæði laga um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga. Óski foreldrar eða forsjáraðilar nemanda, sem er yngri en 18 ára, eftir upplýsingum frá tónlistarskóla um námsframvindu, skólasókn eða annað sem tengist barni þeirra sérstaklega þá ber skólastjórnendum að veita þær upplýsingar. Þegar nemandi hefur náð sjálfræðisaldri er einungis heimilt að veita honum sjálfum, eða þeim sem nemandinn veitir skriflegt umboð, persónulegar upplýsingar úr gagnasafni skólans.

14.3 Meðferð mála

Leitast skal við að leysa ágreiningsmál innan skóla. Skrá skal feril máls og halda gögnum til haga þegar ágreiningur kemur upp innan skólans eða þegar um brot á reglum um réttindi og skyldum nemenda er að ræða. Æskilegt er að fram komi í skólanámskrá hvernig bregðast á við ágreiningi, meðal annars um niðurstöður námsmats og prófa.

14.4 Samskipti nemenda og starfsfólks skóla

Telji nemandi eða foreldrar eða forsjáraðilar hans, sé nemandinn yngri en 18 ára, að brotið hafi verið á rétti nemandans þannig að ástæða sé til að bera fram kvörtun skulu þeir snúa sér til viðkomandi kennara. Takist ekki að leysa málið tekur skólastjóri það til umfjöllunar og ákvarðar um viðbrögð.

14.5 Brottvikning úr skóla

Áður en nemandi er vikið úr skóla skal hann hafa fengið skriflega viðvörðun frá skólastjóra nema ástæða brottvikningar sé eitt alvarlegt atvik sem er þess eðlis að ekki er hægt að bæta úr því. Áður en nemandi er vikið úr skóla skal hann alltaf fá tækifæri til að koma sjónarmiðum sínum á framfæri við skólastjóra. Endanleg brottvikning úr skóla er á ábyrgð skólastjóra.

15 TENGLI HEIMILA OG SKÓLA

Starfsfólk tónlistarskóla, nemendur og foreldrar mynda skólasamfélagið í hverjum skóla. Mikilvægt er að þessir hópar vinni vel saman að mótun þessa samfélags. Til þess að það gangi vel þarf að ræða reglulega um áherslur og koma sér saman um meginviðmið.

Foreldrar og forsjáraðilar barna bera ábyrgð á uppeldi þeirra. Tónlistarskólar bjóða fram menntunartækifæri og taka þátt í uppeldishlutverki foreldra og forsjáraðila. Tónlistarmenntun og farsæld nemenda er sameiginlegt verkefni heimila og skóla og samstarfið þarf að byggjast á gagnkvæmri virðingu, trausti, upplýsingamiðlun beggja aðila, sameiginlegum ákvörðunum og samábyrgð.

Foreldrar skulu eiga kost á að taka þátt í námi barnsins, svo og í skólastarfinu almennt. Það er skylda foreldra að veita tónlistarskóla upplýsingar um barnið sem kunna að skipta máli fyrir skólastarfið og velferð þess. Foreldrar bera ábyrgð á því að börn þeirra sinni því heimanámi sem skólinn og foreldrar hvers einstaks barns hafa orðið ásátt um.

Mikilvægt er að traust samstarf sé milli heimila og skóla um skólastarfið í heild, t.d. um meginviðmiðanir í hegðun og umgengni, skólabrag, áhersluatriði í skólanámskrá. Gert er ráð fyrir að foreldrar taki þátt í mótun skólasamfélagsins og vinni þannig að því með stjórnendum skóla, kennurum og öðru starfsfólki skóla að koma markmiðum skólastarfs í framkvæmd.

15.1 Samskipti heimilis og skóla

Gagnkvæm og virk upplýsingagjöf stuðlar að trausti milli foreldra og starfsfólks skóla og hjálpar þeim að deila ábyrgð og taka ákvarðanir sem lúta að velferð nemenda. Með kynnum foreldra af daglegu starfi í tónlistarskólanum og skipulegri samvinnu um skólastarfið aukast líkur á virkri þátttöku foreldra í tengslum við ákvarðanir og ábyrgð. Aukin hlutdeild foreldra stuðlar að bættum námsárangri barna og bættri líðan þeirra. Brýnt er að tónlistarskólar gefi reglulega skýrar upplýsingar um skólastarfið og áætlanir sem liggja fyrir um starfsemi skólans. Þetta má gera með ýmsum hætti, t.d. í foreldravíðtölum, á sameiginlegum kynningarfundum með foreldrahópum, í skólanámskrá, gegnum rafræn samskiptaforrit og á vefsíðu skólans. Foreldrar skulu upplýsa skólann sem best um hagi barnsins og almennan þroska og greina frá þeim þáttum sem geta haft áhrif á líðan þess og frammistöðu í skólanum.

15.2 Foreldrafélög

Við tónlistarskóla skal vera vettvangur fyrir samstarf foreldra. Skólastjóri er ábyrgur fyrir stofnun foreldrafélags eða foreldrafélaga og sér til þess að félög fái aðstoð eftir þörfum. Hlutverk foreldrafélaga er að styðja skólastarfið, stuðla að velferð nemenda og efla tengsl heimila og skóla. Foreldrafélög hvers skóla setja sér starfsreglur, m.a. um kosningu í stjórn félagsins.

Ákvarðanatöku í skólamálum hefur færst nær foreldrum en það undirstrikar þörf fyrir formlegan samstarfsvettvang þeirra. Vel rekin og virk foreldrafélög við hvern skóla gefa foreldrum kost á margvíslegum tækifærum til að stuðla að og viðhalda góðum skólabrag og kynnast öðrum foreldrum, nemendum og starfsfólki skóla. Foreldrar hafa þar vettvang til að ræða saman um skólagöngu barnanna og hvað eina sem varðar uppeldi og menntun.

15.3 Nemendur með fjölbreyttan tungumála- og menningarbakgrunn

Góð móttaka nýrra nemenda með íslensku sem annað tungumál skiptir sköpum við upphaf skólagöngu í tónlistarskóla. Tónlistarskólum ber að fylgja móttökuáætlun, sinni eigin eða sveitarfélagsins, sem

byggir á bakgrunni nemenda, tungumálafærni og fyrri skólagöngu. Auk þess að taka mið af hæfni á ýmsum námssviðum og styrkleikum hvers og eins. Í móttökuvíðtali skal lögð áhersla á heildræna móttöku nemenda og foreldra. Þar gefst nemanda og foreldrum tækifæri til að upplýsa skólann um þarfir, menningu og stöðu nemandans.

Mikilvægt er að foreldrar með fjölbreyttan menningar- og tungumálabakgrunn fái góða kynningu á skólanum og íslenskum skólastarfi, t.d. væntingar um samstarf heimilis og tónlistarskóla. Þeir skulu upplýstir um leiðir sem þeir geta sjálfir farið til að styðja við nám barna sinna. Einnig fái þeir upplýsingar um rétt á túlkaþjónustu sem leið til að tryggja að allar upplýsingar skili sér milli skóla og heimilis.

Fjölbreyttur menningarbakgrunnur nemenda og foreldra þeirra skapar ýmis tækifæri til náms fyrir allt skólasamfélagið. Leita skal leiða til að kynna fyrir skólasamfélaginu mismunandi menningu og tungumál og stuðla þannig að gagnkvæmri aðlögun, vísýni og þroska.

15.4 Fatlaðir nemendur og aðrir nemendur með stuðningsþarfir

Góð móttaka fatlaðra nemenda og annarra nemenda með stuðningsþarfir skiptir sköpum við upphaf skólagöngu í tónlistarskóla. Tónlistarskólum ber að fylgja móttökuáætlun, sinni eigin eða sveitarfélagsins, sem byggir á bakgrunni nemenda og greiningu á stuðningsþörfum hans. Auk þess að taka mið af hæfni á ýmsum námssviðum og styrkleikum hvers og eins. Í móttökuvíðtali skal lögð áhersla á heildræna móttöku nemenda og foreldra. Þar gefst nemanda og foreldrum tækifæri til að upplýsa skólann um þarfir og stöðu nemandans.